

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Oddělení celoživotního vzdělávání

Závěrečná práce

Volný čas žáků na 1. stupni ZŠ

Vypracoval: Mgr. Marcela Vrzalová

Vedoucí práce: Mgr. Renata Jandová

České Budějovice 2016

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji závěrečnou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 25. listopadu 2015

Mgr. Marcela Vrzalová

Poděkování

Děkuji Mgr. Renatě Jandové za odborné vedení mé práce, rady a připomínky.

Anotace

Tato práce se zabývá volným časem a způsoby jeho trávení dětmi mladšího školního věku. V první teoretické části je zmíněn pojem volný čas během historického vývoje a různé definice tohoto pojmu. Zaměřuje se na faktory, které ovlivňují trávení volného času, vývojové zvláštnosti dětí mladšího školního věku a volnočasová zařízení. Zabývá se porovnáním možností trávení volného času v odlišných prostředích, ve městě a na vesnici.

Druhá část je zaměřena na malou jihomoravskou obec, volnočasová zařízení, která zde v historii působila, a která působí dnes. Tato část obsahuje kapitolu, která se zabývá výzkumem volného času dětí mladšího školního věku této obce. Cílem je najít odpověď na otázku, jakým způsobem tráví svůj volný čas děti 3. - 5. třídy základní školy, jakým volnočasovým aktivitám se věnují a co jim v nabídce chybí, kolik volného času tráví s rodiči.

Klíčová slova: volný čas, dítě mladšího školního věku, volnočasová zařízení, faktory ovlivňující volný čas, vesnice Hrušky, zájmové kroužky

Abstract

This thesis is focused on a free time and pending of the free time in young school age. In the first theoretic part is mentioned the free time during a historical development and different definitions of this term. It is focused on factors which affecting a spending of the free time, developmental specialty of young school age children and free time facilities. There is a comparison of possibilities of spending a free time in different environments, in a town and in a village.

The second part is focused on a small south Moravian municipality, leisure time facilities, which has been exist in this municipality since today. This part involved a chapter which is focused on a research of the free time of young school age children in this municipality. The goal is to find an answer to these questions: How do children from 3.- 5. year of a primary school spend their free time, which free time activities do they do and what do they miss in the offer, how much free time do they spend with their parents.

Keywords: leisure time, young school age child, free time facilities, factors affecting leisure time, Hrušky village, hobby groups

Obsah

Úvod.....	7
Teoretická část	
1 Dějinný vývoj volného času.....	10
2 Výklad pojmu volný čas.....	13
3 Faktory ovlivňující trávení volného času.....	15
3.1 Rodina.....	15
3.2 Škola a volnočasová zařízení.....	16
3.3 Média.....	16
3.4 Vrstevnické skupiny.....	17
4 Charakteristika dítěte mladšího školního věku.....	18
4.1 Vývoj osobnosti.....	18
4.1.1 Pozornost.....	18
4.1.2 Učení.....	18
4.1.3 Myšlení.....	19
4.1.4 Paměť.....	19
4.1.5 Emocionalita.....	19
4.1.6 Sociální vztahy.....	19
4.2 Hra a zájmy.....	20
5 Volnočasová zařízení.....	21
5.1 Školská zařízení.....	21
5.2 Mimoškolní zařízení.....	22
5.3 Domácí prostředí.....	24
5.4 Veřejná prostranství.....	24
5.5 Společenské prostředí.....	24
6 Možnosti trávení volného času ve městě a na vesnici.....	25
6.1 Specifika volného času ve městě.....	25
6.2 Specifika volného času na vesnici.....	25
7 Příčiny nežádoucího chování.....	27
Praktická část	
8 Zájmová činnost v historii obce.....	29
8.1 Škola a zájmová činnost při ZŠ.....	30
9 Výzkumná část.....	32

9.1	Vymezení zkoumaného problému.....	32
9.2	Použitá metoda výzkumu.....	32
9.3	Vlastní výzkum.....	33
10	Závěrečné shrnutí dotazníkového šetření.....	42
	Závěr.....	43
	Seznam použitých zdrojů.....	44
	Seznam grafů.....	45
	Seznam tabulek.....	46
	Přílohy – DOTAZNÍK.....	47

Úvod

Jak vyplnit volný čas dětí? Nechat rozhodování jen na jejich vůli, nebo je vést? Děti se od mala učí nápodobou a ještě nemají dost zkušeností, aby pouze ony samy rozhodovaly o smysluplném využití volného času. Proto je důležité naučit děti správně využívat svůj volný čas. Nejlépe vlastním příkladem.

Není to však jednoduché, směřovat je tak, aby z nich vyrostly kvalitní osobnosti. Rodiče dětem mnohdy věnují méně času a pozornosti, komunikace mezi nimi je často nedostatečná. Díky tomu se mohou dostat do party, experimentují s drogami, kouřením, alkoholem a dětskou kriminalitou. Také neúměrně dlouhou dobu tráví u počítačů a televize. S patologickými jevy se mohou dostat do kontaktu i děti, které svůj volný čas tráví aktivně, ale pravděpodobnost, že se to stane, je daleko menší.

Vhodná výplň volného času působí nejen jako prevence patologických jevů, ale také rozvíjí dovednosti a talent dětí. Poskytuje jim nepřenositelné zkušenosti a návyky, které jsou významné pro jejich budoucí život. Proto je důležité dětem nabídnout smysluplné využití volného času, zejména zájmové kroužky a sdružení by měly být nedílnou součástí volného času každého dítěte.

Neméně důležitý je vhodný výběr volnočasové aktivity, na kterém se nejčastěji podílí rodiče. Ti by neměli zapomínat, že aktivitu vybírají svému dítěti, ne sobě. Do výběru by neměli promítat své nenaplněné sny. Proto by měli mít na zřeteli zájem dítěte, jeho zdravotní stav, psychickou vyspělost a vlohy.

Také vliv kamarádů, se kterými chce dítě trávit své volno, se často odráží na volbě činnosti. Důležitá je i vhodná motivace, pěstování zdravého zájmu o činnost. Na druhou stranu není vhodné dítě volnočasovými aktivitami přetěžovat. Je potřeba stanovit priority a zejména vhodnou míru časové náročnosti vyplnění volného času.

Cílem práce je zmapování možností volnočasových aktivit žáků ZŠ Hrušky. V teoretické části se snažím jmenovat důležité momenty v historii volného času. Během vývoje se se změnou pohledu na volný čas mění také výklad tohoto pojmu. Některé z těchto teorií ve své práci zmiňuji. V další části se zabývám hlavními faktory, které ovlivňují trávení volného času dětí mladšího školního věku. Patří mezi ně rodina, škola a volnočasová zařízení, média a vrstevnické skupiny. Neméně důležitá je také charakteristika vývoje dítěte tohoto věku, které prochází psychickým i fyzickým vývojem. V páté kapitole vymezuji různé typy volnočasových zařízení. Možnosti trávení volného času ve městě a na vesnici mají svá specifika, o kterých se zmiňuji

v další části této práce. Na závěr teoretické části se alespoň okrajově zabývám příčinami nežádoucího chování.

V praktické části se snažím analyzovat nabídku volnočasových kroužků a organizací, které působí v obci Hrušky a věnují se dětem mladšího školního věku, tedy dětem 1. stupně základní školy. Jaké jsou jejich nabídky, jak hodně, popřípadě málo, jsou využívány. Chci zjistit, jak tráví volný čas a jaké možnosti smysluplného trávení volného času mají děti v malé obci na jihu Moravy, která má pouze 1 500 obyvatel. Zda jsou navštěvovány školní družina a kroužky působící na základní škole, kolik času děti tráví se svými rodiči. Zajímá mě, jestli je nabídka zájmové činnosti při ZŠ dostačující. O jakou volnočasovou aktivitu, kroužek, by děti této malé obce měly zájem.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Dějinný vývoj volného času

Pojem volný čas se používal již v antické společnosti. Jako první ho vymezil filosof Aristoteles (384 – 322 př.n.l.), který chápe volný čas jako čas rozumování, čtení veršů, setkávání se s přáteli a poslouchání hudby. Je naplněn vědou, uměním a filozofováním. Nemá nic společného s lenošením a nicneděláním. Je to období, kdy je filozofování preferováno před rukodělnou prací. Staří Řekové považují volný čas za míru lidského štěstí. Aristoteles ho nazývá „scholé“. Ve „scholé“ jde o rozvíjení talentu pro radost. Pro Aristotela je vrcholem blaha rozjímání, které vede k samostatnosti, moudrosti, slasti právě pro svou vnitřní hodnotu. (Hodaň, Dohnal, 2005)

V Platonových zákonech se objevují souvislosti mezi prací a volným časem. Odděluje volný čas a lenošení od práce a výroby. Tento model se vyskytuje i dnes. (Hodaň, Dohnal, 2005)

Ve středověku je volný čas chápán jako časový úsek, který je věnován rozjímání a modlitbám, zábavám, hraní a tancům. Středověký člověk má mnohem blíže k přírodě, dává ve svých zábavách mnohem větší prostor svému tělu než svému duchu. Církev formující většinovou kulturu, prosazuje koncepci volného času, která prosazuje asketický způsob života. Tomáš Akvinský si představuje, že rozjímání je příprava na posmrtný život. Renesance oslavuje práci. Lenošeni je zavrhováno, dominantou života je píle a práce. Volný čas nemá ve společnosti svůj význam. Je potlačován. Odpočinek musí být takový, aby člověk byl schopen dál pracovat. Giordano Bruno (16. století) hlásá, že práci se stává odpočinek morálně důstojným. (Hodaň, Dohnal, 2005)

Anglická klasická ekonomie vidí práci jako základ života. Charles Fourier (1772 – 1837) sní o režimu radostné práce. Podle něj veškerá zábava, rozptýlení, odpočinek tvoří jednu hodinu denně. Rozjímání a svobodná vůle zmizely. Je zde málo času na spánek, neboť člověk vystačí s krátkým spánkem. V 18. století dochází k posunu, volný čas se stává synonymem zábavy a rozptýlení. Ke slavnostem, hrám a modlení slouží volný čas v 19. století. Karel Marx se zabývá problematikou volného času v „Rukopisech“. O práci mluví jako o povinnosti a volný čas chápe jako sféru lidské svobody - rozhodování a činnosti. Člověk se musí věnovat práci, aby pak mohl mít volný čas a naopak člověk musí ve volném čase odpočívat, aby pak mohl pracovat. (Hodaň, Dohnal, 2005)

S rozvojem průmyslové výroby dochází ke stěhování lidí do měst, kde si hledají nový způsob obživy v továrnách. Pracovní doba je dlouhá, v mnoha rodinách pracují oba rodiče. Projevuje se potřeba zajistit péči o děti školou povinné v době po vyučování. Této činnosti se začínají věnovat dobročinné spolky, kluby a charitativní organizace. Jsou zakládány společnosti pro stravování chudé školní mládeže, pořádány prázdninové osady a jiné.

Předchůdcem školních družin v našich zemích jsou útulky. Koncem 19. století je v Praze otevřen útulek pro děti školou povinné, o které se rodiče během dne nemohou starat pro nemoc nebo pracovní povinnosti. Hlavním cílem je předcházet nevhodným, škodlivým činnostem dětí. Je kladen důraz na stránku tělovýchovnou, pracovní výchovu, poznávání přírody. Děti jsou vedeny k sebeobsluze, vypracovávají si v útulku domácí úkoly. Zároveň bylo již tehdy nutností, aby tuto výchovnou činnost vykonával kvalifikovaný pracovník – učitelka. V 30. letech 20. století jsou útulky přejmenovány na školní družiny. (Pávková, 2002)

Do centra pozornosti se volný čas dostává ve 20. letech 20. století, kdy vzniká disciplína sociologie volného času. Tato disciplína se zabývá množstvím, možnostmi a formami trávení volného času u různých skupin obyvatel v závislosti na profesi, vzdělání, pohlaví, věku a dalších faktorech. Podle francouzského sociologa Joffre Dumazediera, který obohacuje teorii volného času, je 20. století doba spojená s vědeckotechnickou revolucí, kdy je během 100 let objeveno téměř vše podstatné, co se dá objevit. Většina těžké a manuální práce je nahrazena stroji. Narůstá množství volného času. Rozděluje volný čas a mimopracovní dobu. Volný čas je část mimopracovní doby, kam ještě patří osobní potřeby a povinnosti. (Hodaň, Dohnal, 2005)

Po 2. světové válce společnost upřednostňuje práci. Volný čas je chápán pouze jako odpočinek nebo rekreace za účelem obnovení pracovních sil. Veselá (2006) dělí volný čas po 2. světové válce do tří etap:

- 1. etapa (50.- 60. léta)- životní styl se soustředí na práci. Hlavní funkcí volného času je rekreace, odpočinek a oddech, který slouží k obnovení sil.
- 2. etapa (70.- 80. léta)- chybí ostrá vyhraněnost práce a volného času. Volný čas je využíván i k zábavě. Vzniká síť zájmových kroužků.
- 3. etapa (90. léta)- mizí hranice mezi prací a volným časem. Lidé vstupují do volného času s požadavky: „Já chci“, „Já potřebuji“, „Mě to baví“. (Němec, 2002)

V poslední době společnost prochází výraznými proměnami, které zásadně přetvářejí ekonomii, politický a sociální systém, všechny části kultury. Narůstá

množství volného času, očekává se, že v budoucnu budou mít lidé chuť scházet se a trávit jej aktivitami různého charakteru, návratem k přírodě, sebezdokonalováním a seberealizací. Tento trend se však bude týkat jen části společnosti. Volný čas hraje a bude hrát v životě člověka významnou roli. (Hodaň, Dohnal, 2005)

2 Výklad pojmu volný čas

V současné době již není práce považována za ústřední životní zájem. Spousta lidí pracuje více, aby měli dostatek finančních prostředků pro svůj volný čas. A právě volný čas a jeho smysluplné trávení hraje dnes v životě velkou roli. Existuje mnoho různých výkladů a definic volného času. Většina se jich shoduje v tom, že volný čas je čas, který člověku zbývá po splnění povinností a každý si s ním může nakládat podle svého. V práci jsou zmíněny alespoň některé výklady tohoto pojmu.

Podle Hofbauera (2004) je volný čas ten, kdy člověk nevykonává činnost pod tlakem závazků, jež vyplývají z jeho sociálních rolí, zvláště z dělby práce a nutnosti zachovat a rozvíjet svůj život. Do této činnosti vstupuje člověk s očekáváním. Účastní se jí na základě svého rozhodnutí a přináší mu příjemné zážitky a uspokojení. Má tři základní funkce:

1. Regenerace pracovní síly (odpočinek, spaní, čtení, sledování TV, internet aj.).
2. Regenerace duševních sil – může to být zábava (sport, fyzická práce aj.).
3. Rozvoj osobnosti – spoluúčast na vytváření kultury, sebevzdělávání aj.

Volba každé z funkcí je velmi individuální, většinou se odvíjí od osobnosti jedince, jeho zdraví, stáří, zaměstnání.

Volný čas je doba, ve které se věnujeme činnosti, která nás uspokojuje a přináší nám potěšení. Náplň volného času si vybíráme dobrovolně. Do volného času dětí patří odpočinek, zábava, rekreace, zájmová činnost, dobrovolné vzdělávání apod. Naopak sem nepatří vyučování a příprava na něj, uspokojování biologických potřeb, domácí povinnosti. (Pávková a kol., 2002)

Pedagogický slovník (Průcha, 2003) volný čas definuje jako část mimopracovního, mimoškolního času, která zbude po zabezpečení biologických potřeb.

Podle francouzského sociologa J. Dumazediera, který obohacuje teorii volného času, představuje volný čas jen určitou část mimopracovní doby, do které patří osobní potřeby a povinnosti – strava, hygiena, spánek a rodinné povinnosti – vaření, úklid, péče o děti.

Dumazedier rozlišuje 3 základní složky volného času:

1. Složka relaxační. Patří sem veškerý odpočinek, zahálení, lenošení. Prostě fyzický odpočinek spojený s duševním odpočinkem.

2. Složka zábavy- zábava, rozptýlení, aktivní odpočinek, rozšiřování a rozvíjení vlastních schopností, vědomostí a dovedností.

3. Rozvoj osobnosti- fyzický, kulturní, sociální. Objevují se zde všechny činnosti, ve kterých člověk rozšiřuje svůj obzor. Součástí je složka sebevzdělávací a vzdělávací, aniž je k tomu člověk nucen, jedná se o dobrovolný zájem.

Všechny tři složky spolu souvisí, překrývají se, existují ve střídavé míře u každého člověka. (Jíra, 1997)

Podle Veselé (2006) je volný čas zbytek prostoru, který má člověk jen pro sebe, nemá žádné povinnosti a sám se rozhoduje, jak volný čas stráví.

Slepičková uvádí, že volný čas je doba nebo časový úsek, kde je jedinec zproštěn povinností a věnuje se činností dle vlastního rozhodnutí, které jej baví, má z nich radost, přináší mu uspokojení, někdy obavy a pocit úzkosti. (Hodaň, Dohnal, 2005)

Funkce a pojetí volného času podle Faltýskové cituje Němec (2002, s. 17). „Čas, v němž člověk svobodně volí a dělá takové činnosti, které mu přinášejí radost, potěšení, zábavu, odpočinek, které obnovují a rozvíjejí jeho tělesné a duševní schopnosti, popř. i tvůrčí schopnosti. Je to čas, v němž je člověk sám sebou, nejvíce patří sám sobě, kdy koná převážně svobodně a dobrovolně činnosti pro sebe, popř. pro druhé, ze svého vnitřního popudu a zájmu.“

Definice volného času mají také svá úskalí. Vstupuje subjektivní faktor. Člověk může chápat volný čas jako nicnedělání nebo naopak jako příležitost ke smysluplné aktivní činnosti a k rozvoji osobnosti. Také volný čas dětí jako čas, který slouží ke svobodnému využití, je relativní záležitostí, protože je velmi ovlivněn vůlí rodičů, popřípadě sociálním prostředím.

Volný čas může být také prostorem, kde se nejmladší příslušníci společnosti sami stávají subjektem nežádoucího jednání vůči sobě samému, svým vrstevníkům, dospělým, celé společnosti. (Grecmanová a kol., 1998)

3 Faktory ovlivňující trávení volného času

Na trávení volného času dětí mladšího školního věku mají vliv především rodiče, škola, volnočasová zařízení a neformální skupiny vrstevníků.

3.1 Rodina

V náplni volného času dětí hraje velkou roli rodina. Je to základní prvek společnosti a také první výchovné prostředí dítěte. Rodiče se stávají prvními vzory pro své dítě, které mohou být pozitivní nebo negativní. Činnosti, které si dítě ve volném čase vybírá, jsou ovlivňovány množstvím volného času, hodnotovým žebříčkem rodiny, osobnostními předpoklady, finančními možnostmi rodiny, přiměřenými nároky rodičů, vztahem rodiny k vybrané aktivitě. Často se bohužel do této oblasti promítají i ambice a nenaplněné sny rodičů.

Pokud je aktivita za úplatu, popřípadě je finančně náročná, ne všechny rodiny si ji mohou dovolit. Proto mnoho dětí tráví svůj volný čas pasivně. Mnohé sociálně slabé rodiny nedovedou hodnotně využít volný čas. Děti z těchto rodin často tráví volný čas živelně, bez smysluplného cíle.

Rodiče by měli respektovat zájmy, osobnostní i fyzické předpoklady dítěte. Nejen rodiče, ale hlavně dítě musí mít o volnočasovou činnost zájem a musí za aktivitou docházet rádo. Rodiče mají své dítě vhodně motivovat a směřovat, ale nároky přizpůsobit možnostem dítěte. V mladším školním věku by organizované aktivity neměly pohltit veškerý volný čas dítěte. Měla by mu zůstat nějaká doba na hraní, oddech a kamarády.

Vliv na aktivní trávení volného času má i dostupnost volnočasových zařízení z místa bydliště. Děti z města jsou na tom lépe, protože se za aktivitami mnohdy dostanou městskou hromadnou dopravou. Děti z vesnice jsou odkázány na to, zda rodina vlastní auto. Mohou také využít vlak nebo autobus. Ať děti z města, tak i z vesnice jsou v mladším školním věku většinou odkázány na doprovod rodičů, tedy na jejich čas.

Způsob života rodičů se odráží na dětech. Rodiče a jejich aktivní životní styl jsou pro potomky vzorem, stejně tak i pasivní způsob života děti mnohdy přebírají. Děti by měly zcela zřetelně poznat, že rodiče mají zájem o trávení jejich volného času a ve vybrané činnosti je podporují.

„Vstřícné rodinné prostředí v rozvoji volného času svých dětí tedy hraje a má hrát významnou úlohu. Rozvíjí individuální předpoklady dětí a podporují jejich kontakty

s dalšími prostředími, bere v úvahu jejich volnočasové potřeby i zájmy a otevírá se pozitivním vnějším podnětům. Životní styl rodiny jako přirozený stimulátor i regulátor umožňuje tyto vlivy třídit, pozitivní využívat a nežádoucí eliminovat.“ (Hofbauer, 2004, s. 64)

V rámci rodiny rozlišujeme dvě oblasti působení na dítě. První oblastí je čas, který tráví rodiče společně s dětmi. Nejen množství společného času, ale především kvalita trávení společného rodinného času, je důležitá. Druhou oblastí je ovlivňování zájmů dítěte. Jak už bylo zmíněno, zájmy by měly vycházet především z přání dětí, ne z ambicí a nenaplněných tužeb rodičů. Ti by měli mít přehled o náplni volného času svých dětí. Ne všichni rodiče však mají zájem a čas, zajímat se o to, jak jejich děti svůj volný čas tráví.

„Žádoucím, dosud zdaleka nedosaženým cílem je poučený, aktivní zájem každé rodiny o to, aby její děti mohly svůj volný čas prožívat bohatě a smysluplně, na základě svého a příslušníků rodiny.“(Hofbauer, 2004, s. 61)

3.2 Škola a volnočasová zařízení

Předpokládá se, že děti mladšího školního věku mají dostatek volného času. Délka vyučování a množství školních povinností by nemělo být v tomto věku nijak zvlášť zatěžující. Mimo školy jsou součástí výchovy a vzdělávání také školní družina, školní kluby, knihovny a volnočasová zařízení pro děti. Rozvíjí schopnosti a zájmy dítěte. Výhodou zájmových činností, které se uskutečňují ve škole, je jejich dostupnost. Většinou tyto kroužky vedou pedagogové. Měla by zde vládnout pohodová atmosféra a jasný řád.

Podle Němce (2002) se volnočasová zařízení zaměřují na zájmové činnosti pod pedagogickým vedením, kterým se děti věnují pravidelně. Organizují také příležitostnou zájmovou činnost (příměstské tábory, soutěže, lyžařské zájezdy apod.).

3.3 Média

Média patří k jedné z největších a nejčastějších náplní volného času dětí. Ve velké oblibě jsou především proto, že poskytují zábavu bez přičinění a jakékoliv snahy a úsilí. Ještě před pár lety v žebříčku zájmů vedly videohry. V současnosti je poráží mobilní telefony a počítače. Mnoho dětí mladšího školního věku již vlastní mobilní telefon, umí nejen telefonovat, ale také posílat SMS zprávy. Pro spoustu dětí je také každodenní samozřejmostí, že tráví svůj volný čas hraním počítačových her.

Nejrychlejší rozmach zaznamenává internet, připojení je v současnosti běžné téměř v každé domácnosti. Internet umožňuje rychlý přístup k informacím, vzdělávání, komunikaci, ale přináší také spoustu problémů. Na prvním místě mezi médii je televize. Děti tráví čas u nevhodných pořadů plných „nesmrtelných“ hrdinů a násilí. Jak v počítačových hrách, tak v televizi jsou děti neustále vystavovány různým formám násilí, které jim připadá běžné, dobrodružné a účinné. Mnohdy nejsou schopny rozlišit virtuální svět a skutečnost. Proto je velmi důležité vedení rodičů, kteří by měli mít pod kontrolou čas, který jejich děti stráví u televize a počítače, kontrolovat jaké programy sledují a jaké hrají hry.

Naopak klesá zájem o četbu knih, časopisů i novin, návštěvnost galerií a divadel.

3.4 Vrstevnické skupiny

Děti tráví spoustu času ve formálních skupinách (škola, školní družina, apod.). Tyto skupiny jsou větší než rodina, ale vliv učitelů a vychovatelů je na děti většinou menší než v rodině. Dítě se dostává do intenzivního kontaktu s vrstevníky. Ze skupin formálních často vznikají neformální skupiny. Nejčastěji je tvoří spolužáci.

„Pro mnoho dětí a mladých lidí je první, a často také jedinou formou dobrovolného sdružování neformální vrstevnická skupina (peer group). Vytváří ji mladí lidé blízkého věku a obdobného zájmu, často také téhož pohlaví a blízkého sociálního statutu. Vrstevnické skupiny vznikají nejprve v místě bydliště. Později se dosah jejich působení zvětšuje. Tyto skupiny v minulosti byly a dodnes jsou výrazem potřeby člověka navazovat neformální mezilidské kontakty.“ (Hofbauer, 2004, s. 99)

Vrstevnické skupiny hrají v životě dětí, ale mnohdy i dospělých, velmi významnou roli. Mohou mít na jedince pozitivní vliv. Skupiny se věnují sportu, zábavě, společným zájmům. Přinášejí komunikaci, nové zážitky, socializaci. Vrstevnické skupiny však mohou mít i vliv negativní. Příslušnost k určitému typu vrstevnické skupiny může vést k sociálně patologickým jevům – krádeže, drogy, alkohol, kouření, poruchy příjmu potravy, vandalismus, šikana, apod.

4 Charakteristika dítěte mladšího školního věku

Dobou mladšího školního věku označujeme období od 6 do 11 let. Vstup dítěte do školy je pro něj významná životní změna. Je potřeba, aby se dítě zklidnilo, vydrželo v lavici při učební činnosti. Hra ustupuje, nastupuje pevnější režim dne, kdy přibývají povinnosti.

Podle Jobánkové (1992) prochází dítě v 1. roce školní docházky značnou psychickou i fyzickou zátěží. Dochází ke snížení úrovně vnímání, pozornosti, sklon k napodobování. V řeči se může vyskytovat zamlklost, váhavost. V citové oblasti některé děti hůře nesou změnu v sociálních vazbách a také se těžce smiřují s menším množstvím individuální pozornosti. U prvňáčků se mnohdy vyskytuje úzkostlivost, jindy přehnaná horlivost vyhovět požadavkům. Přibližně od třetí třídy se psychika školáka ustaluje. Typickým rysem je plně rozvinutá hrubá i jemná motorika, která se uplatňuje v hrách, soutěžích, domácích pracích i zájmových kroužcích. Pohyby jsou rychlejší, zlepšuje se koordinace.

4.1 Vývoj osobnosti

4.1.1 Pozornost

U dětí mladšího školního věku je potřeba počítat se slabší krátkodobou pozorností. Záměrná pozornost ovládaná vůlí je pro děti tohoto věku náročná, proto těžce odolávají rušivým vlivům. Pozornost postupně narůstá. Při nástupu do školy to je 10 - 12 minut, v páté třídě už je to 20 – 30 minut. Délka soustředění je však velmi individuální. (Čačka, 1997)

4.1.2 Učení

Nejdůležitější činností dítěte mladšího školního věku je učení. Od počátku školní docházky se učí, že má oddělený čas na školní povinnosti, kde má vynakládat úsilí, a čas na hru, při které může relaxovat. Na rozvoj školáka má velký vliv mimoškolní činnost, kde získává mnoho nových poznatků. Objevují se první zájmy, které však mají jen přechodný charakter. Mnozí navštěvují nejrůznější kroužky, chtějí domácího mazlíčka, sbírají samolepky, kartičky apod. Jobánková (1992) se zmiňuje o zdokonalování smyslového vnímání, představivosti. V pamětním učení se začíná podřizovat obsah logice. Nejedná se již jen o mechanické učení.

4.1.3 Myšlení

Výuka výrazně formuje myšlení. Stále jde o myšlení konkrétní (názorné). Obraz světa je vnímán velmi zjednodušeně, tak jak je podáván dospělými, tedy naivní realismus. „Naivně“ věří všemu, co je předkládáno. Dítě se stává kritičtější a naivní realismus se postupně mění v realismus kritický. Před fantazií se do popředí dostává to „opravdové“. Běžné se stává hraní na náměty ze skutečného života. Převažují soutěživé hry s pravidly. Dítě mladšího školního věku již nečeká na příkazy, ví samo, co je správné a co nesprávné. Je méně závislé na rodičích, samostatně se zapojuje do společenského prostředí ve škole a mezi vrstevníky. Jedinec začíná v tomto období poznávat a prosazovat své zájmy, rozvíjí se kolektivní kooperace. (Jobánková, 1992)

4.1.4 Paměť

Během celého dětství přetrvává silná vazba na názornost. Názorné obrazy a pojmy jsou zpočátku ukládány do paměti jen mechanicky. Mechanická paměť hraje velkou roli při učení např. násobilky, abecedy aj. Rozvoji logické paměti zpočátku brání nedostatek informací a malá slovní zásoba. Vyžaduje pomoc dospělého. S přibývajícím poznatkami se pořádání látky v paměti stále více stává logické. Schopnost srovnávání a analyzování postupně vede k zobecňování. (Čačka, 1997)

4.1.5 Emocionalita

V tomto období dítě nic nepředstírá, projevuje se autenticky, spontánně. S příchodem dětí do školy prožívají prudké emoce- hněv, lítost, strach, vztek. Jak snadno emoce přichází, tak rychle většinou odchází. Postupně ztrácí afektivní charakter a dostávají se pod vědomou kontrolu. Ve věku osmi až deseti let dochází k ustalování citů. (Čačka, 1997)

4.1.6 Sociální vztahy

Společenské kontakty se rozšiřují a stávají se složitější. Základní společenskou skupinou je neustále rodina, v ní se upevňují první postoje, formuje se vlastní „Já“. I po vstupu dítěte do školy zůstávají vztahy k rodičům kladné. Postupně se vymaňuje z vazeb na rodinu, objevují se nové vztahy, a to vztahy kamarádké. Vznikají neformální skupiny, a to na základě společných zájmů, kamarádství. Dítě se více zaměřuje na okolní svět. Srovnává se s ostatními. Učí se novým sociálním reakcím (spolupráce, soutěžení, pomoc atd.). Rostou poznávací potřeby školáka. Snadno vzplane pro cíl, ale často nevytrvá. Růst schopností je plynulejší. Dítě vnímá rychleji a přesněji.

Podle Čačky (1997) u mnohých dětí stoupá zájem o četbu a svůj volný čas rády tráví ve společnosti dalších dětí. Většině z nich velmi záleží na tom, aby mezi ostatními měly dobré postavení.

„Pozice v dětské skupině vyplývá, kromě vlastnictví „něčeho atraktivního“ (kolo, počítač aj.), i z určité úrovně „výkonových vlastností“ (síla, obratnost, iniciativa, bohatství nápadů aj.) a „povahových vlastností“, které zajišťují dobrou spolupráci a respektování požadavků skupiny (smysl pro humor, otevřenost, kamarádství, nesobeckost, ochota pomoci, kooperativnost, respektování skupinových norem atd.) popřípadě také „sociální dovednosti“ (vstřícná gesta podporující pocit jistoty, umění navázat a udržet kontakt aj.). Preferuje se zároveň i to, co odpovídá „očekávanému stereotypu“ (módní tričko, účes atd.). (Čačka, 1997, s.148)

Později si dítě hledá „nejlepšího kamaráda“, s kterým si hraje, povídá. Tím se oproštuje od těsné citové vazby na rodičích. V čtvrté a páté třídě začíná sdružování podle pohlaví, dívky chlapce ve vývoji předbíhají.

4.2 Hra a zájmy

Ve školním věku i nadále pro zdravý vývoj dítěte má velký vliv hra. Od počátku školní docházky se dítě učí dělit čas na čas věnovaný škole a čas věnovaný hře. Jeho rozvoj je značně ovlivňován mimoškolními činnostmi (hry), díky nim získává mnoho nových poznatků.

U dítěte mladšího školního věku je nezbytné, aby v jeho denním režimu byl zastoupen čas věnovaný hře. Při hře je uplatňována zvědavost, tvořivost, představivost, potřeba pohybu, pozitivní vztahy k ostatním dětem. Mezi nejoblíbenější hry patří hry pohybové, sportovní. Zájem je také o konstruktivní, tvořivé hry (stavebnice, tvorba modelů) a hry rozvíjející rozumové schopnosti (šachy, dáma).

Podle Čačky (1997) mezi nejčastější aktivity dětí mladšího školního věku, kterým se věnují ve svém volném čase patří příprava na vyučování, sport, pohybové hry, čtení a kreslení. Mezi devátým a dvanáctým rokem hra nabývá sportovního zaměření. Dochází k zakládání „klubů“. U některých dětí se do popředí dostává četba, jiné celé dny tráví venku, v přírodě.

5 Volnočasové zařízení

Prostředí, kde děti tráví volný čas, je různorodé. Podle Pávkové (2002) ho dělíme na:

- školy a školská zařízení, která jsou součástí škol (školní družiny, školní kluby, školní kroužky)
- zařízení pro výchovu mimo vyučování, která nejsou součástí škol (domy dětí a mládeže, domovy mládeže), zařízení pro ústavní výchovu (dětské domovy), další subjekty zabývající se výchovou ve volném čase (zájmové svazy)
- domácí prostředí (dům, byt, kde dítě s rodinou žije)
- veřejná prostranství (ulice, parky, hřiště)

Každé z těchto prostředí má své výhody i nevýhody (aktivita pod dozorem x bez dozoru, organizovaná x spontánní, kontakt s vrstevníky x bez kontaktu, pozitivní x negativní vzor). Je nutné děti co nejvíce směřovat k pozitivním vlivům a co nejvíce eliminovat vlivy negativní.

5.1 Školská zařízení

Na vytváření nabídky volnočasových aktivit má podíl i škola. Na počátku 19. století jsou ve školách zřizovány místnosti, kde si děti mohou hrát nebo trávit přestávky. Později jsou zřizovány čítárny, knihovny, sportovní hřiště. Dnes je téměř samozřejmostí, že každá škola má knihovnu, tělocvičnu, hřiště. Vznikaly školní redakce, časopisy, někde žákovské samosprávy. (Hofbauer, 2004)

V současnosti tvoří podstatnou část školských zařízení věnujících se volnočasovým aktivitám školní družiny a školní kluby.

Školní družina se zaměřuje na děti mladšího školního věku (zejména 1.-3. třída ZŠ). Pro mnoho dětí představuje přechod mezi výukou ve třídě a pobytem doma. Její funkce je zejména výchovná a sociální. Dochází ke každodennímu výchovnému ovlivňování volného času žáků. Zajišťuje péči o dítě v době, kdy jsou rodiče v zaměstnání. Náplň školní družiny je pestrá, zahrnuje složku tělovýchovnou, výtvarnou, pracovní, estetickou, odpočinkovou, zájmovou, sebeobslužnou. Může organizovat i zájmovou činnost pro děti, které nenavštěvují školní družinu a to formou kroužků. Velkou výhodou je dostupnost, ve většině případů se škola vyskytuje v blízkosti bydliště.

Školní kluby jsou určeny zejména pro žáky 2. stupně ZŠ, kteří jsou již více samostatnější a vyhraněnější, ale také mají více povinností a méně volného času. Základem jsou pravidelné kroužky, soubory, tělovýchovné oddíly. Součástí školních klubů mohou být i činnosti spontánní, nepravidelné (čtenářské koutky, prostory pro neformální skupiny aj.). Všechny tyto aktivity v klubu jsou založeny na dobrovolné účasti dětí.

*„Každodenní výchovné činnosti v obou typech zařízení vedou žáky k naplňování volného času hodnotným způsobem a zároveň uspokojují jejich potřeby a přání.“
(Pávková, 2002, s. 115)*

5.2 Mimoškolní zařízení

Domy dětí a mládeže

Mezi volnočasová zařízení patří nejčastěji Domy dětí a mládeže (DDM). Původně existovaly jako střediska volného času nebo Domy pionýrů a mládeže. První zařízení vzniklo v Brně v roce 1949 (Hofbauer, 2004). V DDM je zájmová činnost organizována hlavně formou kroužků, souborů, klubů. Nejvíce se zde děti zabývají činnostmi sportovními, přírodovědnými, rukodělnými, technickými, esteticko-výchovnými, společenskovedními a počítačovými. Mezi příležitostnými zájmovými činnostmi jsou nejčastější soutěže, výlety, turnaje, příměstské tábory, letní tábory, přednášky, semináře, kurzy.

Střediska výchovné péče

Střediska výchovné péče se zaměřují na prevenci a terapii sociálně patologických jevů u dětí a mládeže a na poradenství v této oblasti. Přípravují preventivní programy pro školy, kluby ohrožených a rizikových dětí a mládeže, kde se učí pozitivně využívat volný čas. Snaží se předejít delikvenci, kriminalitě, zneužívání návykových látek, psychickým poruchám. Střediska poskytují dětem i okamžitou pomoc při šikaně, útěcích z domova apod.

Dětské domovy

Dětské domovy jsou nejčastějším typem zařízení, která nahrazují rodinnou péči, zajišťují ústavní výchovu. Jsou určeny pro děti ve věku od tří do osmnácti let z prostředí se zanedbanou výchovou, děti dlouhodobě nemocných rodičů nebo děti osiřelé. Usiluje se o to, aby děti volný čas v dětském domově trávily obdobně, jako v běžných rodinách, proto je volný čas dětí vyplňován buď zájmovou činností přímo v dětském domově, nebo v zájmových a sportovních organizacích.

Základní umělecké školy

Základní umělecké školy navštěvují jedinci se zájmem a schopnostmi v esteticko-výchovné oblasti. Vyučují se obory hudební, hudebně-pohybové, výtvarné a literárně-dramatické.

Jazykové školy

Jazykové školy vyučují cizí jazyky. Přípravují jedince na další specializované studium jazyků.

Domovy mládeže

Domovy mládeže jsou určeny pro středoškolské studenty. Zajišťují výchovu, ubytování, stravování. Snaží se udržet zájem o vybraný obor a přispívat ke smysluplnému trávení volného času.

Občanská sdružení

Občanská sdružení patří mezi nestátní neziskové organizace. Využívají možnosti poskytování státní dotace v rámci Programů na podporu aktivit občanských sdružení ve prospěch dětí a mládeže. V těchto programech Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy sleduje podporu neziskového sektoru, podporu vytváření nabídky volnočasových aktivit, zvýšení odbornosti dobrovolných pracovníků s dětmi a vytváření podmínek pro dobrovolnou práci s dětmi. Mezi nejznámější a nejpočetnější spolky patří skautské hnutí, jehož součástí je i Junák. Ve svém programu klade důraz na pobyt v přírodě, osvojování praktických dovedností, zvyšování fyzické zdatnosti a rozvíjení morálních vlastností. Dále velkou základnu má Sdružení hasičů, Folklorní sdružení ČR, Asociace turistických oddílů ČR a další.

Obecní zařízení

V současné době se i obce snaží spolufinancovat volnočasové aktivity, a to budováním materiálního zázemí (plavecké bazény, hřiště, zimní stadiony atd.), finanční podporou, zřizováním institucí, které nabízejí možnost zájmového vzdělávání (muzea, divadla, kina, galerie).

Círky a náboženské společnosti

Jednotlivé farnosti nabízejí různé formy trávení volného času, zejména pro děti a mládež.

Nízkoprahová zařízení

Patří sem zařízení, která jsou určena pro děti a mládež, které nemají zájem o pravidelné organizované volnočasové aktivity.

Náplní volného času se zabývají i další subjekty, mezi ně patří tělovýchovné a sportovní kluby, občanská sdružení, kulturní zařízení, náboženská společenství aj.

Dobrovolnictví

Dobrovolnictví je zaměřené na rodiny, které z různých důvodů nemají možnost, nechtějí nebo neumějí se svým dětem náležitě věnovat.

5.3 Domácí prostředí

V dětství si člověk osvojuje hodnoty. Zájmy a volnočasové aktivity dítěte jsou ovlivněny především rodinou a jejím hodnotovým žebříčkem a životním stylem. Rodina je hlavním výchovným činitelem, dospělí jsou pro děti vzorem. Jak tráví volný čas, kolik času tráví rodina spolu, jak intenzivně, jestli vůbec dospělí nějaký volný čas mají. To vše má vliv na děti.

5.4 Veřejná prostranství

Mezi veřejná prostranství řadíme například ulice, parky, hřiště. Jsou to místa, kde se děti setkávají, věnují se společným zájmům, utvářejí neformální skupiny, party. Činnost dětí v tomto prostředí probíhá většinou bez dozoru dospělých osob. Více jak jinde je setkávání dětí v tomto prostředí náchylné ke vzniku sociálně patologických jevů.

5.5 Společenské prostředí

V současné společnosti se prosazuje konzumní styl života a kult peněz. Roli hrají i média a reklama nabízející svět konzumu.

6 Možnosti trávení volného času ve městě a na vesnici

6.1 Specifika volného času ve městě

Město je geografický útvar, který se svými rysy liší od vesnice. Specifický městský způsob života je více neosobní, anonymnější než na vesnici. Úlohu hraje především větší velikost, rozloha, vysoká hustota osídlení, koncentrace zábavy. Město dětem nabízí velké množství možností jak trávit volný čas. V městských základních školách je velké množství dětí, kterým je nabízeno mnoho kroužků, které jsou rozděleny podle věku a zájmu. I mimoškolní činnosti jsou rozmanité, s velikostí města roste i množství nejrůznějších činností. O volnočasové aktivity se také starají centra volného času, občanská sdružení, sportovní kluby, umělecké, jazykové školy. Jejich činnost je různorodá, od sportu, přes umění, až po přírodní vědy. Ve městě jsou také větší možnosti dotací, sponzorů a investic ze strany městského úřadu. Při pravidelném navštěvování zájmových kroužků dítě nejen smysluplně využívá svůj volný čas, ale také se lépe orientuje v městském prostředí, dopravě a komunikaci. Získává nové poznatky.

Život ve městě přináší spoustu možností, ale také vyšší náklady. Pro některé rodiče je problém finančně pokrýt volnočasové aktivity svých dětí. Předpokládá se, že ve městě je více rodičů, kteří jsou pracovní velmi vytíženi. Děti těchto rodičů mnohdy přecházejí z jednoho zájmového kroužku do druhého. Rodiče nemají čas, ale mají finance, aby aktivity zaplatili a v kroužcích je o děti postaráno. Protipólem těchto rodičů jsou rodiče, kteří o trávení volného času svých dětí nejeví zájem. Nemohou nebo nechtějí dětem volnočasové aktivity financovat. Tyto děti tráví svůj čas nekontrolovaně na ulici, hřištích, obchodních centrech apod. Sdružují se v partách a seskupeních, kde mají pocit pochopení, pozornosti, porozumění. Zde však mají velmi blízko k sociálně patologickým jevům. K této skutečnosti přispívá i anonymita, která je ve městě daleko větší než na vesnici.

6.2 Specifika volného času na vesnici

Obraz vesnice, tak jak jej známe z dřívějších dob, kdy děti chodily do školy pěšky několik kilometrů, když byla práce na poli, tak školu nenavštěvovaly, je již minulostí. Některé vesnické tradice, například hody (Morava) a poutě (Čechy), přetrvávají, i když jejich podoba se přizpůsobuje současnosti. Vzhledem k menšímu počtu obyvatel, se téměř každý s každým zná, což má vliv na daleko menší anonymitu. Lidé na vesnici žijí v bližší komunikaci, všichni se vzájemně zdraví.

Základ pro volnočasové aktivity dětí na vesnici tvoří škola. Kromě školní družiny dnes školy organizují zájmové kroužky a zřizují školní kluby. Významné postavení má také farní úřad, který ve školách organizuje předmět náboženství, věnuje se křesťanským rodinám.

Standardem, který najdeme v každé vesnici je Sokol, zájmové sdružení zaměřené na tělovýchovu, někdy pohlcen Tělovýchovnou jednotou sdružující více oddílů jako fotbal, volejbal, házená, tenis atd. Ve většině obcí najdeme fotbalové hřiště, kde se odehrávají zápasy mezi obcemi, které jsou velmi populární a vždy je velká účast diváků. Také v mnoha obcích fungují folklorní sdružení věnující se lidovým tradicím. Dalším populárním sdružením na vesnicích je Sdružení hasičů- zaměřuje se na děti a mládež, pořádá různé besedy, akce pro děti, soutěže. Dalším typem, který se na vesnici objevuje, je Občanské sdružení různého zaměření (sportovní, taneční aj.) i zde záleží na dobrovolnících a jejich aktivitě. (Pávková, 1999)

Pokud chce dítě navštěvovat zájmový kroužek, který v obci není, musí za ním dojíždět do města. Dojíždění může být problematické a to hned z několika důvodů – finančního, bezpečnostního, časového, nedostatečné spojení. Stejně jako ve městě mají některé děti snahu vytvářet party a vykonávat činnosti na hranici zákona. V současné době se na vesnici stěhují i rodiny sociálně slabší (bydlení je zde finančně dostupnější). Většina těchto rodičů není schopna nebo ochotna své děti směřovat ke smysluplnému trávení volného času. Problém pro obce je také nedostatek financí, bez kterých nelze provádět podporu volnočasových aktivit dětí (např. budování hřišť, knihoven aj.).

Existují však i určité výhody vesnického prostředí. Rodiče mají mnohdy více času, aby trávili společný čas se svými dětmi. Také prostředí, ve kterém se setkávají děti s ostatními, je ještě stále bezpečnější než ve městě. Díky menší anonymitě jsou děti pod větší kontrolou.

7 Příčiny nežádoucího chování

Jak už bylo řečeno, pokud je dítě celé dny plně zaměstnáno různými zájmovými aktivitami a nemá žádný volný čas, je to velmi špatně. Stejně tak je nežádoucí, pokud dítě tráví svůj volný čas pasivně, nemá žádné koníčky, nenavštěvuje žádnou zájmovou činnost. Tento způsob života mnohdy vede k nežádoucímu chování dětí.

Podle Vágnerové (2005) za nežádoucí (poruchové) chování lze označit chování, které nerespektuje sociální normy v dané společnosti, neschopnost udržovat přijatelné sociální vztahy, projevy agresivity. V dětském věku mají poruchy chování mnohdy přechodný charakter, ale mohou fungovat i jako signál poruchy osobnosti, která představuje riziko problematického chování v budoucnosti.

Příčiny antisociálního chování (Mühlpachr, 2008):

- Sociální příčiny – mezi nejdůležitější příčiny patří negativní vliv rodiny a neplnění rodičovských povinností. Získané zkušenosti z dětství ovlivňují tvorbu charakterových rysů. Další ze sociálních příčin je neefektivní trávení volného času. Ve většině institucí, které se zabývají volným časem dětí, najdou místo bezproblémoví jedinci. Problémové děti narušují průběh aktivit a stávají se nežádoucími. Toto je jeden z důvodů proč se sdružují v partách, u automatů, mají sklony k vandalismu, výtržnictví, násilí, toxikomanii a trestné činnosti. Negativní vliv na chování dětí mají i některé kulturní oblasti – horory, akční filmy a počítačové hry plné násilí.

- Osobnostní faktory – genetická dispozice, oslabení nebo porucha CNS, úroveň inteligence. (Mühlpachr, 2008)

PRAKTICKÁ ČÁST

8 Zájmová činnost v historii obce

V obci Hrušky poprvé v roce 1937 vzniká tělocvičný spolek, v němž cvičí žáci. Postupně v obci působí Tělocvičná jednota Sokol, Jednota Československého Orla, Dělnická tělocvičná jednota a Jednota proletářské tělovýchovy.

Ve školním roce 1946/1947 je z jedné školní třídy vytvořena tělocvična. Od 1. ledna 1962 je škola v Hruškách přeměněna na základní devítiletou školu. Začíná pracovat řada kroužků: střelecký, modelářský, elektrotechnický, přírodovědecký, kynologický, šachový, recitační. Později vzniká vodácký kroužek.

Dlouholetou tradici má v obci ochotnické divadlo. V roce 1915 hrají žáci zdejší školy divadelní pohádku Sůl nad zlato. V době první republiky je divadelní život obce velmi bohatý. Divadelní premiéry se konají hlavně v zimě, kdy lidé pracující většinou v zemědělství mají více času na zábavu. Například spolek Orel připravuje každý rok nejméně tři divadelní představení. Divadlo se často hraje i ve škole. Školní kronika o žákovském představení Tři halíře z roku 1925 zaznamenává: „Velký úspěch mravní i finanční.“ Později škola pořizuje loutkové divadlo, s kterým děti hrají řadu představení. Divadelní ochotnická činnost v Hruškách končí v roce 1982.

Od roku 1890 působí v Hruškách čtenářský spolek Osvěta, který ve škole vlastní knihovnu. Majitelé knihovny jsou i Tělovýchovná jednota Orel, Dělnická tělovýchovná jednota a Unie železničních zaměstnanců. V roce 1995 je slavnostně otevřena knihovna, která je využívána i na další kulturní činnost.

V sedmdesátých letech začíná při ZDŠ pracovat dětský národopisný kroužek, který pomáhá v obci udržovat národopisné zvyky, obyčeje a kroje. Po několika letech vzniká z kroužku národopisný soubor Jatelinka, který každoročně pořádá řadu vystoupení. V současné době „štafetu“ přebírá národopisný soubor Šáteček.

Na jaře 1919 je založena Tělocvičná jednota Sokol. V době první republiky provází práci sokolů obrovské nadšení a obětavost. Pravidelně cvičí všechny složky: mladší a starší žáci a žákyně, dorost, ženy i muži. V průběhu roku se pořádá řada akcí: zábavy, plesy, besídky, tělovýchovná a divadelní vystoupení. Po druhé světové válce začíná působit i dětský pěvecký sbor. Koncem padesátých let do Sokola vstupují fotbalisté a je ustanoven oddíl kopané. Počátkem šedesátých let vzniká šachový oddíl. V současnosti pracuje pouze oddíl kopané.

Tělovýchovná jednota Orel působí od roku 1909. Cvičí se prostná a na náradí, také lehká atletika. Cvičí všechny věkové kategorie. V současné době Orel existuje, ale nevyvíjí žádnou činnost.

Fotbaloví dorostenci začínají trénovat v roce 1934. Postupně začínají hrát i muži. Po válce dochází ke sloučení sportovního klubu se Sokolem a fotbal se v obci odmlčel až do roku 1957. V šedesátých letech začínají hrát s mužstvem dospělých svá utkání i dorostenci a žáci. Dnes v Hruškách hrají své zápasy družstva přípravek, žáků, dorostu i dospělých. (Občané obce Hrušky, Almanach, 1998)

V současné době v obci působí národopisný soubor Šáteček, který mohou navštěvovat děti předškolního věku již od čtyř let. Soubor se snaží o udržení folkloru a folklorních tradic. Každoročně organizuje vystoupení u příležitosti Svátku matek, účastní se řady vystoupení v Hruškách a okolí. Jak bylo zmíněno výše, funguje i fotbalový klub Sokol Hrušky, kde se schází přípravek, žáci, dorostenci a muži. Družstvo přípravek a žáků se však v současnosti potýká s nedostatkem hráčů. Každou sobotu odpoledne je pro veřejnost otevřena místní knihovna, která organizuje spoustu akcí pro děti.

V obci je činné i občanské sdružení Drtichy. Toto sdružení není volnočasovým zařízením pro děti, ale převážnou část svých akcí, které pravidelně organizuje, cílí na děti. Jmenovala bych například Pálení čarodějnic, Dýňobraní, Hruškiáda, Dětský karneval, Vánoční veselí.

8.1 Škola a zájmová činnost při ZŠ

Předpokládá se, že v obci byla škola založena na počátku 17. století. Po třicetileté válce dochází k zániku. Až v roce 1770 se opět začíná vyučovat. Docházka byla šestiletá do 12 let a nedělní do 20 let. V roce 1882 byl položen základní kámen dnešní školní budovy, která byla postupně přistavována a opravována. V této škole bylo ve třech třídách vyučováno 231 žáků. V roce 1908 je trojtřídní škola rozšířena na pětitřídní. Ve školním roce 1939/1940 má škola už devět ročníků. Po 2. světové válce se z jedné třídy zřizuje tělocvična a funguje školní rozhlas. V roce 1962 je zdejší škola přeměněna na základní devítiletou školu. Pracuje řada kroužků: střelecký, modelářský, šachový, recitační aj. Později je velmi rozšířený vodácký kroužek. Od školního roku 1997/98 je škola v Hruškách, v důsledku velkého úbytku žáků, školou neúplnou- pětitřídní. Žáci 2. stupně ZŠ dojíždějí do školy v Moravské Nové Vsi nebo Břeclavi. V letošním roce se v Hruškách učí v pěti třídách 106 žáků.

V současnosti působí při ZŠ tyto zájmové kroužky:

Keramický kroužek – děti se učí základním dovednostem s hlínou, modelování, vypalování, glazurování.

Dyslektický kroužek- je určen žákům se specifickými poruchami učení, kterým byla návštěva tohoto kroužku doporučena poradenským pracovištěm. Pro většinu dětí je však docházení do tohoto kroužku spíše povinností než radostí.

Kroužek Aj pro 1. třídu- kroužek je určen pouze pro děti z 1. třídy. Učí se hravou formou úplné základy anglického jazyka.

T-ball- je průpravná hra pro softbal a baseball, určená především dětským hráčům. Míč se pálí ze stativu. Je to vlastně softbalová příprava.

Zdravotnický kroužek- děti se učí základní zdravotnické dovednosti, pomáhat druhým.

Břišní tance- děti se učí prastarý druh tance, kde základem jsou kroužky hlavou, rukama, trupem a pánví. Učí se ovládat své tělo.

Dramaťák- náplní je příprava divadelního představení.

V budově školy dostává prostor ještě další zájmová činnost, ta však neprobíhá pod hlavičkou školy. Škola těmto aktivitám poskytuje prostory.

Kroužek AJ – konverzace – možnost navštěvovat tento kroužek mají všechny děti ZŠ.

Taneční studio N.C.O.D.- lektorka tanečního studia přijíždí jedenkrát týdně z nedaleké Břeclavi a učí děti moderní tanec Street dance.

Gymnastika – trenérka přijíždí z Moravské Nové Vsi, aktivitu mohou navštěvovat děti předškolního a mladšího školního věku.

Šáteček – tělocvičnu ZŠ využívá i výše zmíněný dětský národopisný soubor.

Mimo pravidelných kroužků škola během roku organizuje několik akcí, které probíhají v odpoledních hodinách, tedy ve volném čase dětí. Většina z nich se pravidelně opakuje. Patří mezi ně dětský karneval, oslava MDD, Rodiče čtou dětem, lampionový průvod, Vánoční veselí, společná schůzka rodičů a dětí.

9 Výzkumná část

9.1 Vymezení zkoumaného problému

Výzkum je zaměřen na trávení volného času dětí mladšího školního věku v malé obci na jihu Moravy, která má 1500 obyvatel. ZŠ Hrušky je vesnická neúplná škola. V současné době ji navštěvuje 106 žáků prvního až pátého ročníku. V každém ročníku je jedna třída. Šetření právě na této škole mě zajímá, protože zde dvacet let působím.

Pro výzkum byla použita dotazníková metoda, které se účastnilo 55 dětí z 3.- 5. ročníku. Pět osmiletých dětí ze třetí třídy absolvovalo předvýzkum. Na předvýzkum jsem zvolila nejmladší (osmileté) z dotazovaných dětí, abych si ověřila, zda jsou otázky srozumitelné a jasně formulované. Mezi děti mladšího školního věku patří také děti první a druhé třídy ZŠ. Ty jsem však do dotazníkového šetření nezahrnula, neboť jsem si nebyla jistá, zda jsou již schopni sami vyplnit zmíněný dotazník.

Cílem je analyzovat organizované a neorganizované trávení volného času, zjistit, zda jsou rozdíly ve volnočasové náplni mezi chlapci a děvčaty, porovnat nabídku a poptávku zájmových činností v této obci. A v neposlední řadě mě zajímá, kolik času tráví děti tohoto věku se svými rodiči.

P1- Předpokládám, že většina dětí navštěvuje alespoň jeden kroužek při ZŠ.

P2- Předpokládám, že nabídka zájmových činností v ZŠ je dostačující.

P3- Předpokládám, že ještě nejsou rozdíly v náplni trávení volného času chlapců a dívek.

P4- Předpokládám, že děti tohoto věku tráví ještě značnou část volného času se svými rodiči.

9.2 Použitá metoda výzkumu

Pro sběr dat jsem použila **dotazník**. Patří mezi nejpoužívanější výzkumnou techniku a k metodám s poměrně rychlým zjišťováním informací od většího počtu respondentů v krátkém čase. Podstatou dotazníku je zjištění dat a informací o respondentovi, jeho názorů a postojů k problémům dotazujícího. Jsou používány písemné odpovědi. Dotazník je soubor otázek, na které respondent odpovídá „ano“, „ne“ („nevím“). Případně otázky, k nimž je přiřazena sada možných odpovědí.

Dotazovaný vybírá z nabídky pro něj nejpřijatelnější odpověď. V některých případech může respondent volně napsat své vyjádření. Předností je snadnost jeho administrace, možnost oslovit větší množství respondentů, údaje lze plně kvantifikovat. (Pelikán, 2011)

Dotazník nesmí být příliš dlouhý a otázky musí být správně a přesně formulované. Respondent by měl rozumět obsahové stránce.

Otázky lze třídit na:

- uzavřené – respondent si vybírá jednu z nabídnutých variant odpovědí
- polouzavřené - nabízejí varianty odpovědí, ale ponechávají možnost pro vlastní variantu
- otevřené – nechávají volnost pro samostatné vyjádření

Práce na konstrukci dotazníku:

1. Promyšlení záměru
2. Příprava otázek, vytvoření baterie otázek pro předvýzkum
3. Vlastní konstrukce dotazníku (Pelikán, 2011)

Dotazník, který jsem použila je anonymní, tvoří ho 12 otázek. Objevují se zde jak otázky uzavřené, polouzavřené, tak i otevřené. Výzkumný vzorek tvořilo 55 dětí třetího až pátého ročníku ZŠ Hrušky. Nejdříve jsem provedla předvýzkum, tedy jakousi „generální zkoušku“ vlastního výzkumu. Díky němu jsme si mohla ověřit, zda jsou otázky srozumitelné a výsledná data použitelná. Vzorek respondentů u předvýzkumu je mnohem menší (pět osmiletých dětí) než u vlastního výzkumu. Výsledky předvýzkumu nejsou zahrnuty ve výzkumu.

9.3 Vlastní výzkum

Celkem bylo vyhodnoceno 55 dotazníků žáků 3.-5. ročníku ZŠ Hrušky. Nejdříve bylo osloveno 5 žáků třetí třídy a provedla jsem předvýzkum. Pečlivě jsem s nimi prošla celý dotazník a poté je nechala otázky samostatně zodpovědět. Po vyplnění mě zajímalo, zda některé otázce nerozuměli. Na základě rozhovoru s nimi jsem se rozhodla přeformulovat otázku číslo 9 a 10. Ty se zdály dětem nejméně jasné a málo srozumitelné. Čtyři z pěti dětí, jež podstoupily předvýzkum, se shodly, že pokud

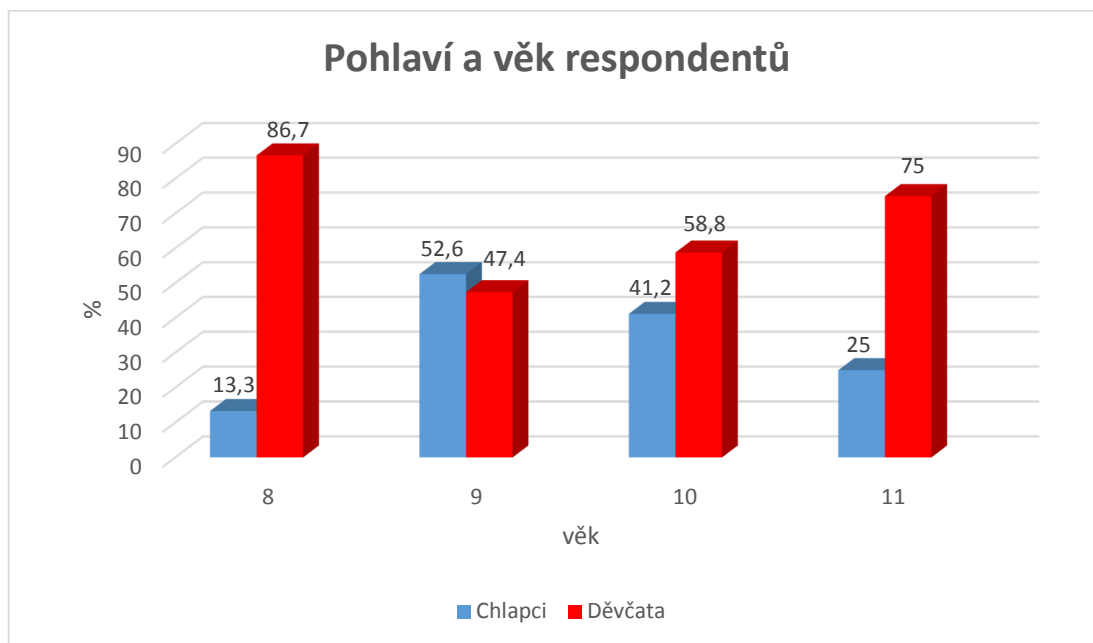
v otázce není další upřesnění, není jim zcela jasný pojem „mimoškolní aktivita“. V těchto otázkách jsem místo pojmu „mimoškolní aktivita“ použila „kroužek“.

Před vyplňováním dotazníků v jednotlivých třídách, každá vyučující žáky s dotazníkem seznámila a zodpověděla případné dotazy.

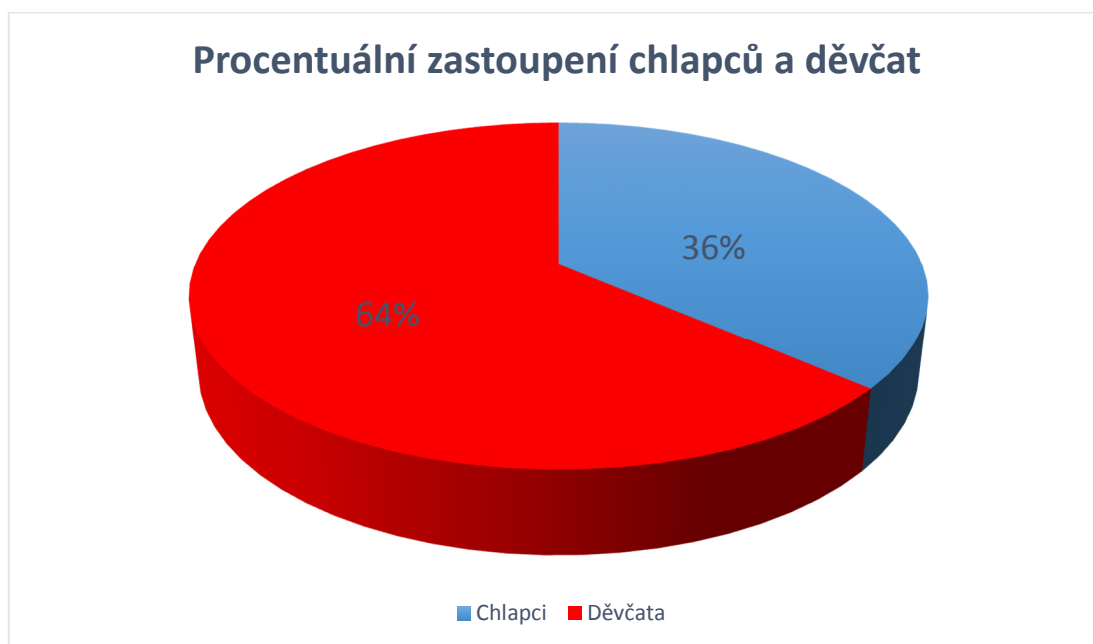
Otázka č. 1 a 2 Pohlaví a věk

Celkem bylo osloveno 55 dětí. Z toho 36,4 % chlapců a 63,6 % děvčat. Je vidět, že zastoupení dívek má převahu. Nejvíce oslovených dětí bylo devítiletých a to 34,5 %. Naopak nejméně zastoupeni byli jedenáctiletí 7,3 %. Desetiletých bylo 30,9 % a osmiletých 27,3 %. V grafu vidíme, že procentuální zastoupení dětí ve věku osm, devět a deset let je poměrně vyrovnané. Pouze dětí ve věku 11 let je výrazně méně. Mezi osmiletými dětmi bylo 13,3 % chlapců a 86,7 % děvčat. 52,6 % mezi devítiletými dětmi tvoří chlapci a děvčat je 47,4 %. U desetiletých mají převahu děvčata 58,8 %, chlapců je 41,2 %. 75% jedenáctiletých jsou děvčata, pouze 25 % chlapci. Z toho vyplývá, že nejvíce jsou zastoupeny osmiletá děvčata a nejméně jedenáctiletí chlapci.

Graf č. 1 Pohlaví a věk respondentů

Graf č. 2 Procentuální zastoupení chlapců a děvčat

Otázka č. 3 Kolik času denně trávíš s rodiči?

Pouze 7,3 % dětí tráví se svými rodiči méně než hodinu denně. Někteří z nich uvádí, že by chtěli zejména s tatínky trávit více času, ale protože jsou pracovně velmi vytížení, tak to nelze. Hodinu až dvě denně tráví s rodiči 23,6 % respondentů a 69,1 % dotazovaných uvádí, že s rodiči tráví víc jak dvě hodiny denně. Děti mladšího školního věku ještě chtějí alespoň část volného času trávit se svým rodiči a většina rodičů připravuje pro děti tohoto věku společný rodinný program. Děti ve věku 8, 9 a 10 let v nadpoloviční většině tráví více jak 2 hodiny denně se svými rodiči, u jedenáctiletých respondentů je to jen 50 %.

Tabulka č. 1 Volný čas trávený s rodiči

	8 let	9 let	10 let	11 let
Méně než 1 h.	6,7 %	10,5 %	5,9 %	0 %
1- 2 h. denně	13,3 %	31,6 %	17,6 %	50 %
2 a více h.	80,0 %	57,9 %	76,5 %	50 %

Otázka č. 4 Navštěvuješ školní družinu?

Školní družinu navštěvuje 20 % oslovených dětí. Mezi osmiletými je to 66,7 % dětí. U devítiletých je to už jen 5,3 % a mezi desetiletými a jedenáctiletými dětmi již není žádný respondent navštěvující školní družinu. Tato situace je odrazem i kritérií pro přijetí do ŠD. Přednost mají mladší děti a míst ve školní družině v ZŠ Hrušky je pouze 50, takže převážná část dětí ve školní družině je z první a druhé třídy. Další faktor, který ovlivňuje docházku do ŠD, je věk. S rostoucím věkem dětí, však také klesá jejich zájem o navštěvování školní družiny.

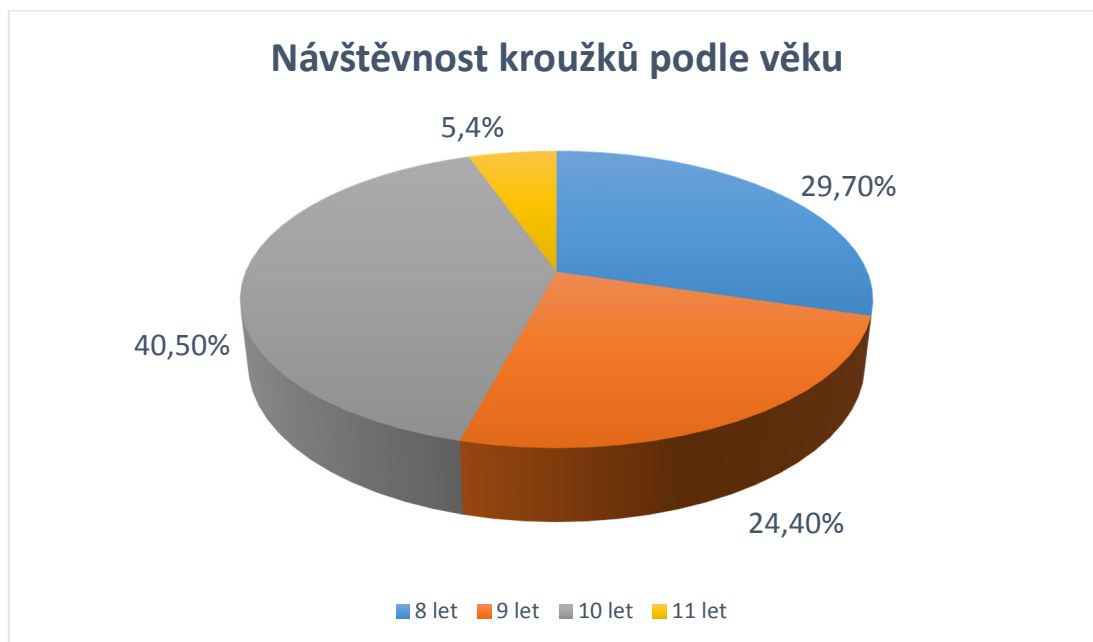
Graf č. 3 Školní družina

Otázka č. 5 Navštěvuješ nějaký kroužek ve škole?

Alespoň jeden školní kroužek navštěvuje 67,3 % oslovených dětí. Největší zastoupení mají desetiletí. Těch, z počtu 17, chodí alespoň do jednoho kroužku 88,2 %. V porovnání chlapců a děvčat, chodí do nějakého kroužku 50 % všech chlapců a 77,1 % děvčat. Nejvíce dětí, 32,7 %, má zájem o Kroužek břišních tanců. Dramaťák navštěvuje 29,7 %, T-ball 27 % a Keramický kroužek 24,3 %. Z celkového počtu 37 dětí, kteří navštěvují alespoň jeden kroužek, je 40,5 % desetiletých, 29,7 % osmiletých, devítiletých je 24,4 % a 5,4 % je jedenáctiletých dětí.

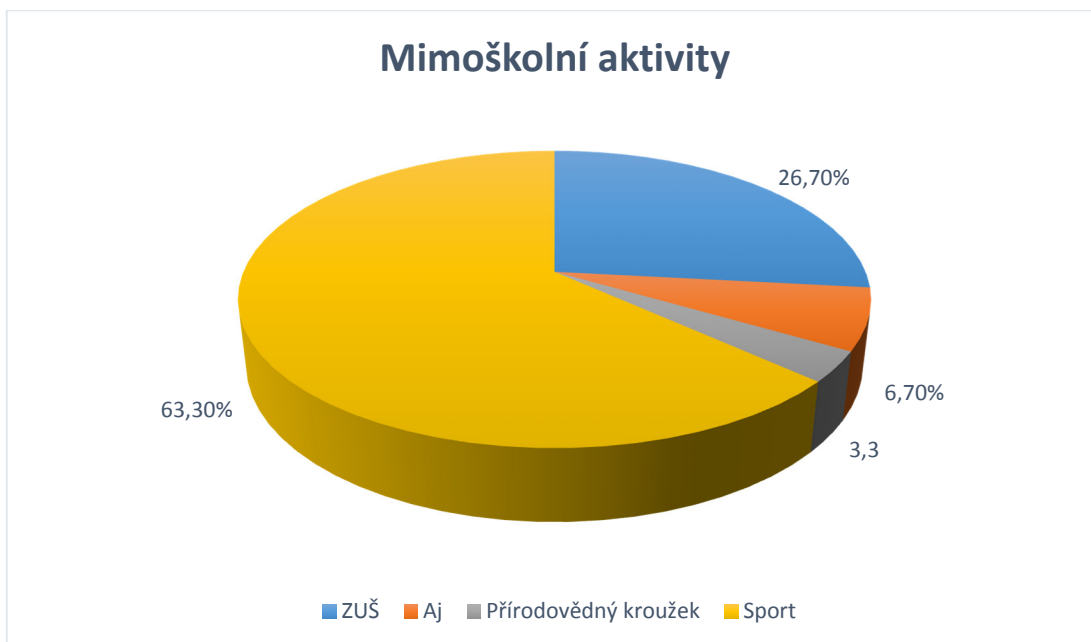
Graf č. 4 Návštěvnost kroužků podle věku

Otázka č. 6 Věnuješ se nějaké mimoškolní aktivitě mimo školu? (sport, hra na hudební nástroj, tanec, ...)

Za volnočasovou aktivitou mimo školu dochází nebo dojíždí 41,8 % respondentů. 43,5 % dětí dochází za aktivitou v místě bydliště. 56,5 % oslovených, kteří se zabývají zájmovou činností jinde než ve škole, za aktivitou dojíždí mimo svou obec. Celkově v mimoškolních aktivitách převládá sport 63,3 %. Do ZUŠ dojíždí 26,7 %, výukou anglického jazyka se zabývá 6,7 %, přírodovědný kroužek navštěvuje 3,3 % těchto respondentů.

Graf č. 5 Mimoškolní aktivity

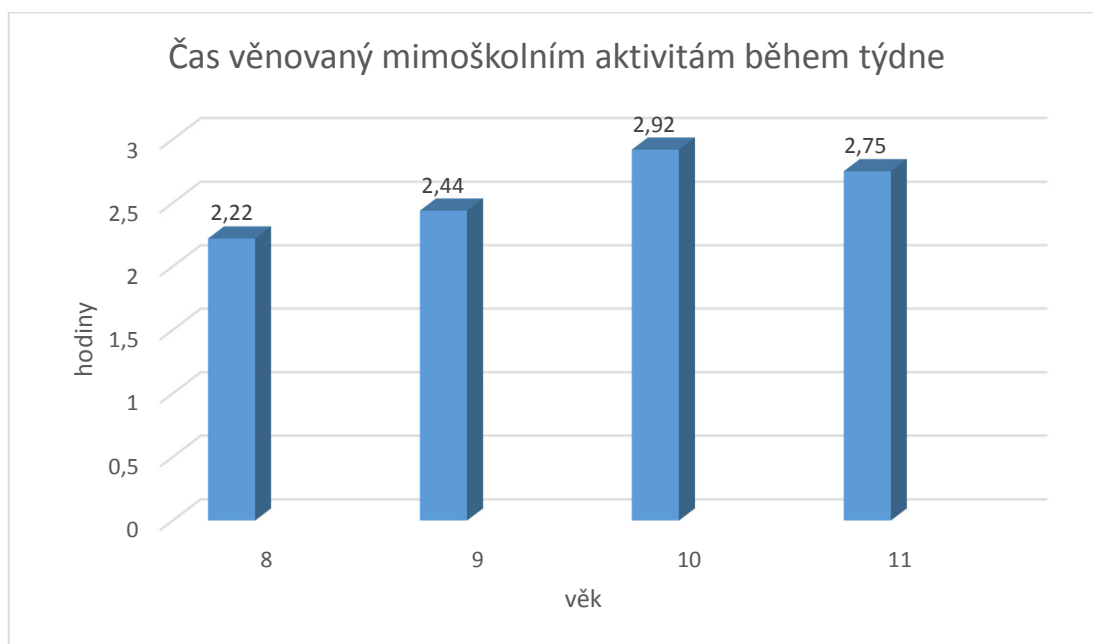
Otázka č. 7 Pokud se věnuješ nějaké mimoškolní aktivitě, kolik hodin týdně?

Děti, které se účastní jakékoliv mimoškolní aktivity, za kterou dochází nebo dojíždí, se jí v průměru věnují 2 hodiny 35 minut týdně. Nejvíce času za týden těmto aktivitám věnují desetiletí, téměř 3 hodiny.

Tabulka č. 2 Čas věnovaný mimoškolním aktivitám

	osmiletí	devítiletí	desetiletí	jedenáctiletí
Hod/týden	2 hod. 13 min.	2 hod. 26 min.	2 hod. 55 min.	2 hod. 45 min.

Graf č. 6 Čas věnovaný mimoškolním aktivitám během týdne

Otázka č. 8 Proč vybranou aktivitu navštěvuješ?

Všichni respondenti se shodují v tom, že vybrané aktivity navštěvují, protože se jim líbí. Někteří z nabízené škály využívají více odpovědí. 56,5 % oslovených mimo to, že se jim aktivita líbí, uvedlo, že rodiče i respondent chtějí účast na dané aktivitě. Účast kamaráda v zájmovém kroužku má vliv na 30,4 % respondentů.

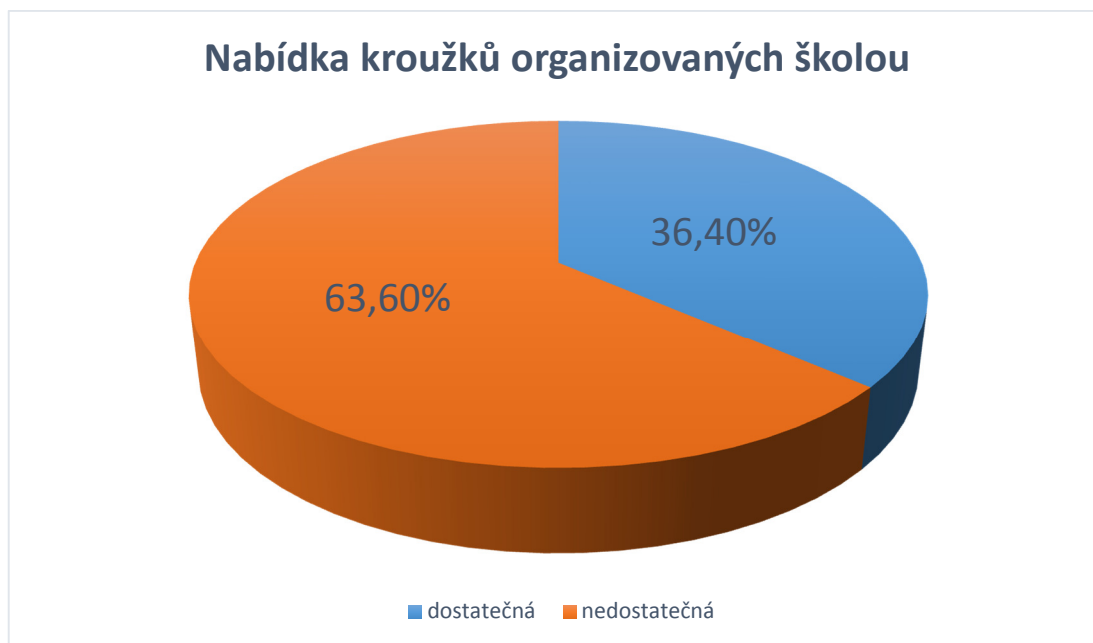
Otázka č. 9 Pokud nechodíš do žádného kroužku, napiš proč?

Žádný kroužek nenavštěvuje 32,7 % dotazovaných dětí. 44,5 % ze skupiny dětí, které nechodí do žádného kroužku, uvádí, že se jim nechce do kroužků docházet, že je žádný kroužek nezaujal. 11,1 % dětí z této skupiny tvrdí, že si rodiče nepřejí, aby kroužky navštěvovaly. Zbýlých 44,4 % respondentů, kteří nenavštěvují žádný kroužek, důvod nevedlo.

Otázka č. 10 Chtěl(a) bys, aby ve škole byl organizován ještě nějaký nový kroužek, jaký?

63,6 % respondentů by uvítalo ještě další kroužky. Největší zájem děti projevily o kroužek počítačový a sportovní kroužky. Osmileté děti uvádí, že by měly zájem o počítačový kroužek, sborový zpěv a různé typy sportovních kroužků. Zastoupeny byly míčové hry, taneční kroužek a tenis. Devítileté děti by uvítaly výtvarný, počítačový, přírodovědný a sportovní kroužek. O počítačový kroužek, badminton, fotbal, míčové hry, airsoft mají zájem děti ve věku deseti let. Sportovní kroužky by uvítali i jedenáctiletí, a to kroužek florbalu a míčových her. 36,4 % dotazovaných je s nabídkou kroužků organizovaných školou spokojeno.

Graf č. 7 Nabídka kroužků organizovaných školou

Otázka č. 11 Nejraději trávím svůj volný čas:

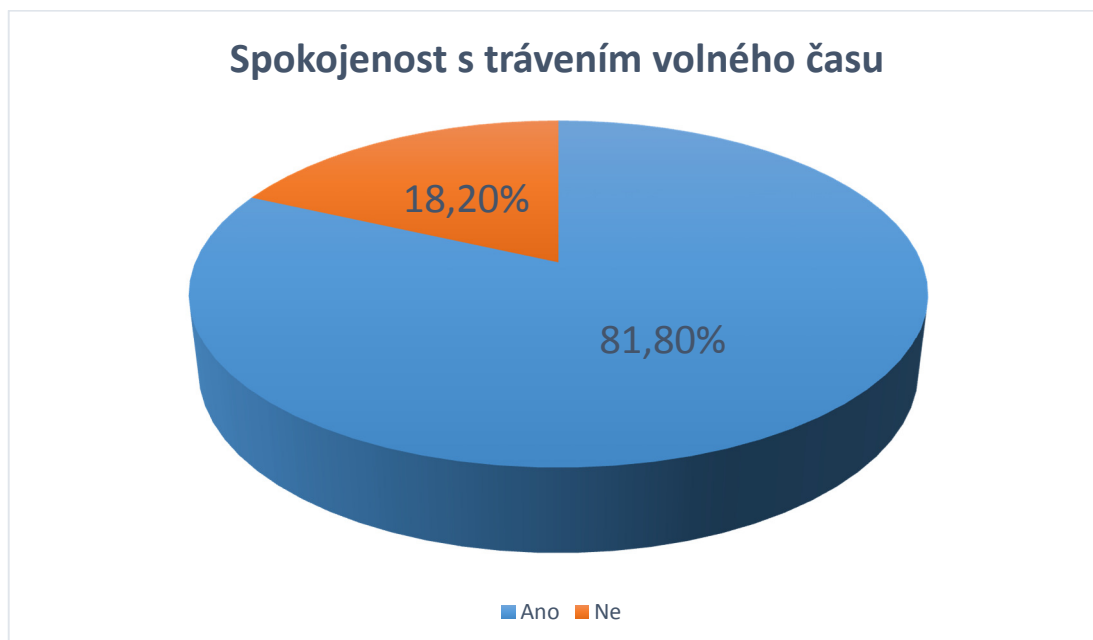
U této otázky byla nabídnuta škála osmi odpovědí, které předpokládám, jsou u dětí tohoto věku velmi časté. Tato škála je doplněna ještě možností jiné odpovědi. Mnoho respondentů využilo nabídku a zakroužkovalo více možností. Oslovení chlapci si nejraději hrají s kamarády venku (55 %) a věnují se hře doma (50 %). 40 % hochů volný čas tráví u televize, počítače a sportuje. 30 % kluků tráví svůj volný čas docházením

do kroužků a na tréninky. V jiné odpovědi uvádí 5 % respondentů, že často chodí na ryby. Ve volném čase se nudí pouze 5 % chlapců. U děvčat je na prvních místech, obdobně jako u chlapců, čas trávený venku s kamarády (71,4 %) a 40 % uvádí, že si hraje doma. 20 % děvčat tvrdí, že si ve volném čase čte. Čas trávený u televize, počítače, v kroužcích, na trénincích a sportováním je shodně zastoupeno 17,1 %. Také některé holčičky se ve svém volném čase nudí, je to však pouze 8,6 %. Možnosti jiné odpovědi využila děvčata, která uvádí, že ve volném čase rády malují (8,6 %). 5,7 % se rádo hraje s domácími mazlíčky a 2,9 % děvčat tráví volný čas se svými prarodiči.

Otázka č. 12 Můžeš volný čas trávit podle svých představ?

I tato otázka je polouzavřená. Respondenti vybírají z odpovědí ano – ne. Pokud je odpověď ne, mají uvést důvod. Volný čas podle svých představ tráví 81,8 % dětí. Pouze 18,2 % dotazovaných není spokojeno a chtělo by svůj volný čas trávit jinak. 30 % z nespokojených dětí uvádí, že jejich rodiče mají jinou představu o trávení jejich volného času. 20 % se musí učit, povinnosti si musí plnit také 20 % těchto dětí. Do kroužků, přestože sami nechtějí, musí docházet 20 % dětí a 10 % by chtělo jezdit na výlety.

Graf č. 8 Spokojenost s trávením volného času

10 Závěrečné shrnutí dotazníkového šetření

Cílem závěrečné práce bylo zmapování možností volnočasových aktivit žáků ZŠ Hrušky. Výzkumu se účastnilo 55 žáků třetího, čtvrtého a pátého ročníku. Hlavním cílem dotazníkového šetření bylo potvrdit nebo vyvrátit vyřčené předpoklady.

P1-Předpokládám, že většina dětí navštěvuje alespoň jeden kroužek při ZŠ.

Alespoň jeden zájmový kroužek při ZŠ navštěvuje 67,3 % oslovených dětí. Největší zastoupení mají desetiletí 40,5 %. Kroužek břišních tanců je nejnavštěvovanější, chodí sem 32,7 % z těchto dětí. Předpoklad se potvrdil.

P2- Předpokládám, že nabídka zájmových činností v ZŠ je dostatečná.

Spokojenost s nabídkou zájmových činností při ZŠ překvapivě projevilo pouze 36,4 % dotazovaných. Největší zájem o činnosti, které při ZŠ nejsou organizovány, je o Počítačový kroužek a sportovní kroužky různého zaměření. Přestože nabídka zájmových činností v ZŠ je pestrá, tak přání dětí jsou různorodá. Předpoklad se nepotvrdil.

P3- Předpokládám, že ještě nejsou rozdíly v náplni trávení volného času chlapců a dívek.

U této problematiky měli respondenti nabídku několika odpovědí, kdy mohli zakroužkovat více možností. Na prvních místech je u chlapců i děvčat shodně zastoupeno trávení volného času venku s kamarády a hra doma. Na třetím místě se u chlapců umístila televize, PC a sportování. Děvčata na třetím místě uvádí četbu. Mohu konstatovat, že předpoklad se z velké části potvrdil.

P4- Předpokládám, že děti tohoto věku tráví ještě značnou část volného času se svými rodiči.

Dotazovaní dostali na výběr ze tří možností. Buď s rodiči tráví denně méně než jednu hodinu, jednu až dvě hodiny a poslední možnost je dvě a více hodin. 69,1 % oslovených dětí uvádí, že s rodiči denně tráví dvě a více hodin. Předpoklad se potvrdil.

Závěr

Volný čas je součástí života každého člověka. Stále více zjišťujeme, že je třeba se zajímat o volný čas dětí a jeho smysluplné využívání. Již v dětství jedinec získává návyky, formují se volní vlastnosti, hodnotový žebříček a postoje, které předávají rodiče svým dětem. Na to vše má vliv hlavně výchova. Rodinné prostředí směřuje dítě k určitému životnímu stylu. Rodina dříve spolu trávila více společného času, dnes tuto funkci často přebírá škola a jiné volnočasové instituce. Nejen rodina, škola, ale také trávení volného času je zásadní pro utváření osobnosti. V posledních letech se stává trendem, že dítě již v předškolním věku navštěvuje celou škálu zájmových činností, kroužků. Zamyšlení nad tímto trendem by jistě vydalo na další studii. Nesmím však opomenout, že velkou konkurencí organizovaného trávení volného času se v současné době stává televize, počítače a mobilní telefony. Pokud dítě naopak svůj volný čas tráví příliš pasivně, v partě, vzniká riziko vzniku patologických jevů.

Cíle mé závěrečné práce byly naplněny. Zmapovala jsem možnosti trávení volného času dětí mladšího školního věku na malé vesnické škole na jihu Moravy. V historii působily v obci různé dobrovolné spolky, zejména tělovýchovné a divadelní. V současné době je při ZŠ Hrušky organizováno sedm zájmových kroužků a další čtyři volnočasové aktivity mají bezplatně pronajaty školní prostory, neboť jejich činnost je zaměřena především na děti ze ZŠ. Zajímal mě také pohled dětí na tuto problematiku. Právě nich se týkala výzkumná část, kde se v dotazníkovém šetření potvrdila většina mých předpokladů. Převážná část dětí této ZŠ navštěvuje alespoň jeden školní kroužek. Velkou výhodou je, že tyto zájmové kroužky navazují na vyučování, děti nikam nemusí přecházet nebo dojíždět. Podle mého názoru je nabídka zájmové činnosti ve škole dostatečná, a právě zde se můj předpoklad nepotvrdil. Děti touží ještě po dalších volnočasových aktivitách, jako třeba Počítačový kroužek nebo různé sportovní aktivity. Vyplývá z toho, že děti v tomto věku mají ještě velmi široký záběr zájmů a nejsou zcela vyhraněni. Což je jistě v jejich prospěch, neboť získávají nové zkušenosti. Výzkumem se potvrdilo, že v tomto věku ještě nejsou výrazné rozdíly v náplni volného času chlapců a děvčat. Tento předpoklad byl naplněn. Děti chtějí volný čas trávit s kamarády a hrou doma. S tím souvisí můj poslední předpoklad, který se také naplnil. Kluci i holky mladšího školního věku tráví část volného času se svými rodiči. Z dotazníkového šetření vyplývá, že většině dětí se to daří, jen ojediněle sdělily, že by s rodiči chtěly trávit více času. Což považuji za pozitivní.

Seznam použitých zdrojů

- ČAČKA, Otto. *Psychologie dítěte*. 3. dopl. vyd. Tišnov: SURSUM, 1997, 156 s. ISBN 8085799030.
- GRECMANOVÁ, Helena. *Obecná pedagogika*. Vyd. 1. Olomouc: Hanex, 1998, 192 s. Edukace (Hanex). ISBN 80-85783-24-x.
- HODAŇ, Bohuslav a Tomáš DOHNAL. *Rekreologie*. Vyd. 1. Olomouc: Hanex, 2005, 202 s. ISBN 80-85783-48-7.
- HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004, 176 s. ISBN 80-7178-927-5.
- JÍRA, Otakar. *Děti, mládež a volný čas*. IDM MŠMT ČR, Praha 1997
- JOBÁNKOVÁ, Marta. *Vybrané problémy psychologie zdravotnické činnosti*. 2. upr. vyd. Brno: Institut pro další vzdělávání pracovníků ve zdravotnictví, 1992, 215 s.
- MÜHLPACHR, Pavel. *Sociopatologie*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2008, 194 s. ISBN 978-80-210-4550-7.
- NĚMEC, Jiří. *Kapitoly ze sociální pedagogiky a pedagogiky volného času pro doplňující pedagogické studium*. Brno: Paido, 2002, 119 s. ISBN 80-7315-012-3.
- Hrušky: občané své obce : [almanach]*. Podivín: Helena Vojtková, 1998, 207 s. Galerie (Helena Vojtková).
- PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času*. Vyd. 3., aktualiz. Praha: Portál, 2002, 231 s. ISBN 80-7178-711-6.
- PELIKÁN, Jiří. *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů*. 2., nezměn. vyd. Praha: Karolinum, 2011, 270 s. ISBN 978-80-246-1916-3.
- PRŮCHA, Jan, Jiří MAREŠ a Eliška WALTEROVÁ. *Pedagogický slovník*. 4. aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2003, 322 s. ISBN 80-7178-772-8.
- VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie I.: dětství a dospívání*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2005, 467 s. ISBN 80-246-0956-8.
- VESELÁ, Jana. *Kapitoly ze sociální pedagogiky*. Vyd. 1. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2006, 210 s. ISBN 80-7194-864-0.

Seznam grafů

Graf č. 1	Pohlaví a věk respondentů.....	34
Graf č. 2	Procentuální zastoupení chlapců a děvčat.....	35
Graf č. 3	Školní družina.....	36
Graf č. 4	Návštěvnost kroužků podle věku.....	37
Graf č. 5	Mimoškolní aktivity.....	38
Graf č. 6	Čas věnovaný mimoškolním aktivitám během týdne.....	39
Graf č. 7	Nabídka kroužků organizovaných školou.....	40
Graf č. 8	Spokojenost s trávením volného času.....	41.

Seznam tabulek

Tabulka č.1	Volný čas trávený s rodiči.....	35
Tabulka č. 2	Čas věnovaný mimoškolním aktivitám.....	38

Příloha - DOTAZNÍK

Dotazník – trávení volného času dětí mladšího školního věku ZŠ Hrušky

Předložený dotazník má za úkol zmapovat volnočasové aktivity, je anonymní.

1. Pohlaví
 - a) chlapec
 - b) dívka

2. Je mi _____ let.

3. Kolik času denně trávíš s rodiči?
 - a) méně než 1 hodinu
 - b) 1- 2 hodiny
 - c) 2 a více hodin

4. Navštěvuješ školní družinu?
 - a) ano
 - b) ne

5. Navštěvuješ nějaký kroužek ve škole?
 - a) ano
 - b) ne

Pokud ano, jaký _____

6. Věnuješ se nějaké mimoškolní aktivitě mimo školu?
(sport, hra na hudební nástroj, tanec,...)
 - a) ano (jaké ?) _____
 - b) ne

7. Pokud se věnuješ nějaké mimoškolní aktivitě, kolik hodin týdně? _____

8. Proč vybranou aktivitu navštěvuješ?

a) Líbí se mi tato činnost.

b) Chtějí to rodiče.

c) Chtějí to rodiče i já.

d) Chodí tam kamarádi.

e) Jiný důvod _____

9. Pokud nechodíš do žádného kroužku, napiš proč?

10. Chtěl(a) bys, aby ve škole byl organizován ještě nějaký nový kroužek, jaký? _____

11. Nejraději trávím svůj volný čas:

a) u televize

b) hraním her na počítači

c) s kamarády venku

d) sportem

e) hraji si doma

f) nudím se

g) čtu si

h) chodím do kroužků, na tréninky

i) jinak (jak?) _____

12. Můžeš volný čas trávit podle svých představ?

a) ano

b) ne

Pokud ne, proč? _____